

Riktlinjer för direktupphandling för Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

- Ersätter tidigare av nämnden beslutade riktlinjer december 2021¹

Lagen om offentlig upphandling

Inledning

I lagen om offentlig upphandling (LOU) och i 4 kap. 5 § Regler för ekonomisk förvaltning anges att varje upphandlande myndighet ska besluta om riktlinjer för användning av direktupphandling. Inom Stockholms stad är varje stadsdelsnämnd och facknämnd en egen upphandlande myndighet. Det innebär att varje nämnd ska fastställa riktlinjer för direktupphandling.

Nya upphandlingsregler har införts och gäller från och med 1 februari 2022. Stadsledningskontoret har mot den bakgrunden tagit fram nya tagit fram ny ”Tillämpningsanvisning för direktupphandling” (dnr KS 2022/13) som anger att nämndernas riktlinjer för direktupphandling ska uppfylla vissa minimikrav. Dessa riktlinjer är utformade efter dessa minimikrav.

Direktupphandling är ett av flera sätt att anskaffa varor och tjänster och gäller om vissa förutsättningar är uppfyllda. Vid direktupphandling finns inga formkrav för hur upphandlingen ska genomföras. De så kallade grundläggande principerna om likabehandling, ickediskriminering, transparens, proportionalitet och ömsesidigt erkännande gäller även vid direktupphandling. Vad dessa principer innebär framgår nedan. Vissa krav finns också vad gäller dokumentationen av hur en direktupphandling har genomförts. Av lagen om offentlig upphandling (LOU) följer att upphandlingar vars värde överstiger 100 000 kronor ska dokumenteras. Av 4 kap. 6 § Regler för ekonomisk förvaltning följer att alla former av upphandling ska dokumenteras.

¹ Nya upphandlingsregler har införts från 1 februari 2022. Dessa riktlinjer gäller från 1 februari 2022.

Ickediskriminering

Principen om ickediskriminering innebär ett förbud mot att diskriminera leverantörer på grund av deras nationalitet (t.ex. medborgarskap, etablerings- eller verksamhetsland). Den upphandlande myndigheten får inte ställa krav som bara svenska företag känner till eller kan klara att uppfylla. Det gäller även när den upphandlande myndigheten inte förväntar sig att några utländska leverantörer ska lämna anbud. Anbudsgivare från andra orter ska behandlas på samma sätt som företag från den egna kommunen.

Likabehandling

Principen om likabehandling innebär att alla leverantörer ska ges samma förutsättningar. Alla leverantörer måste till exempel få tillgång till samma information samtidigt, så att ingen leverantör får ett övertag. Upphandlaren får exempelvis inte acceptera ett anbud som lämnats in för sent, eftersom samma regler och tidsfrister ska gälla alla.

Proportionalitet

Proportionalitetsprincipen innebär att kraven och villkoren i upphandlingen ska stå i rimlig proportion till det som upphandlas. De åtgärder som den upphandlande myndigheten genomför får inte gå utöver vad som är nödvändigt för den aktuella upphandlingen.

Öppenhet

Principen om öppenhet (transparens) innebär att upphandlingar ska präglas av öppenhet och förutsebarhet. Uppgifter som gäller upphandlingen får inte hemlighållas. Upphandlingen ska därför som utgångspunkt annonseras så att vem som helst kan lämna anbud i upphandlingen. De leverantörer som lämnat ansökan eller anbud i upphandlingen ska informeras om resultatet. Upphandlingsdokumenten ska vara klart och tydligt formulerade och innehålla samtliga krav som ställs.

Ömsesidigt erkännande

Principen om ömsesidigt erkännande innebär att intyg och certifikat som har utfärdats av en medlemsstats myndigheter ska gälla också i övriga EU- och EES-länder.

När direktupphandling får användas

Ett behov av en vara eller en tjänst eller välfärdstjänster kan i vissa fall tillgodoses genom en direktupphandling. I första hand ska varan eller tjänsten köpas (avropas) från de avtal som finns upphandlande.

Direktupphandling får således endast ske när båda nedanstående punkter är uppfyllda samtidigt.

- det saknas centralt avtal, ramavtal, gemensamt avtal eller lokalt avtal för det som ska köpas
- värdet av det som ska anskaffas överstiger inte beloppsgränsen för direktupphandling.²

Om en av förutsättningarna ovan inte är uppfyllda kan direktupphandling inte användas.

Beloppsgränser för direktupphandling

Beloppsgränserna för direktupphandling uppdateras vartannat år och är olika beroende på vilken upphandlingslag som gäller för inköpet. De aktuella beloppsgränserna för direktupphandling framgår av stadens samarbetsyta för inköp och upphandling.

Nyhet från 1 februari 2022

Nyhet som gäller från februari 2022 är att det är 5 kap. 1-16 §§ och inte 19 a kap i LOU som styr reglerna för beloppsgränser, vilket innebär förändringar för beräkningen av en direktupphandlings värde. Tidigare var det förvaltningens totala behov som ska räknas samman, inte en enskild enhets eller avdelnings behov när det fastställs om direktupphandling är ett möjligt sätt att anskaffa varor eller tjänster. Sedan 1 februari 2022 finns inget skyldighet att räkna in tidigare upphandlingar av varor och tjänster av samma slag som förvaltningen har genomfört under räkenskapsåret.

Undantag från att inte räkna in tidigare upphandlingars totala värde är om ett varu- eller tjänstekontrakt regelbundet återkommer eller ska förnyas inom en viss tid (5 kap 11 § LOU).

De direktupphandlingsgränser som normalt gäller för vår förvaltning är 700 000 kr och för sociala och välfärdstjänster går gränsen vid 7 802 550 kr. Beloppen justeras över tid.

Kontakta förvaltningens ekonomiavdelning för vägledning i frågan om beloppsgränsen gällande avseende inköp av varor och tjänster.

² Direktupphandlingsgränsen är en i lag fastställd beloppsgräns. Om värdet av upphandlingen inte överstiger denna beloppsgräns får den upphandlande myndigheten använda direktupphandling. För upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) gäller en beloppsgräns om 700 000 kronor från och med 1 februari 2022. För sociala tjänster och välfärdstjänster, som finns uppgivna i Bilaga 2, är beloppsgränsen 7 802 550 kr. Beloppsgränserna justeras över tid och mer information finns www.upphandlingsmyndigheten.se.

Samråd med chef

Vid direktupphandling ska samråd ske med närmaste chef och därefter med ekonomiavdelning, upphandlingssamordnare.

Inköpsbeloppet behöver kontroller mot delegationsordningen som bestämmer lägsta beslutsnivå/behörighet.

Direktupphandling vars värde understiger 30 000 kronor

Vid direktupphandling vars värde understiger 30 000 kronor avgör den som ansvarar för inköpet hur konkurrensutsättning ska ske. Formen för hur anbud tas in avgörs av den som ansvarar för upphandlingen.

Direktupphandling vars värde understiger 30 000 kronor ska dokumenteras. Dokumentationen ska innehålla följande information:

- upphandlande myndighetens namn och organisationsnummer
- vem som fattat beslut om upphandlingen
- syfte med upphandlingen/inköpet
- värdet av den gjorda beställningen.

Direktupphandling i intervallet 30 000 kronor till och med 99 999 kronor

Konkurrensutsättning

Vid direktupphandling i intervallet 30 000 kronor till och med 99 999 kronor ska skriftlig offert begäras från minst tre tilltänkta leverantörer. Offerterna begärs muntligen eller skriftligen per e-post eller vanlig post.

Seriositetsprövning av tilltänkt leverantör

En seriositetsprövning syftar till att kontrollera att tilltänkt leverantör betalat skatt och sociala avgifter. En seriositetsprövning av tilltänkt leverantör ska göras när ett kontrakt med en leverantör har direktupphandlats.

Dokumentation

Direktupphandling i intervallet 30 000 kronor till och med 99 999 kronor ska dokumenteras. Dokumentationen ska ske på särskild blankett och innehålla följande information:

- upphandlande myndighetens namn och organisationsnummer
- föremålet för direktupphandlingen (vad som ska köpas)
- hur konkurrensen togs till vara
- vilka leverantörer som tillfrågades
- hur många som lämnade anbud
- vilken leverantör som tilldelades kontraktet (och organisationsnummer).

Direktupphandling i intervallet 100 000 kronor till och med beloppsgränsen för direktupphandling

Konkurrensutsättning

Vid direktupphandling i intervallet 100 000 kronor till och med beloppsgränsen för direktupphandling ska skriftlig offert begäras från minst tre tilltänkta leverantörer. Skriftlig offert begärs genom det upphandlingssystem som vid tiden för nämndens beslut upphandlas. Innan det nya upphandlingssystemet är på plats sker offertförfrågan per e-post eller vanlig post.

Avtal

Vid direktupphandling i detta intervall ska skriftligt avtal upprättas.

Seriositetsprövning av tilltänkt leverantör

En seriositetsprövning syftar till att kontrollera att tilltänkt leverantör betalat skatt och sociala avgifter. En seriositetsprövning av tilltänkt leverantör ska göras när ett kontrakt med en leverantör har direktupphandlats.

Dokumentation

Vid direktupphandling i detta intervall ska dokumentation ske. Dokumentationen ska ske på särskild blankett och innehålla följande information.

- upphandlande myndighetens namn och organisationsnummer
- föremålet för direktupphandlingen (vad som ska köpas)
- hur konkurrensen togs till vara
- vilka leverantörer som tillfrågades
- hur många som lämnade anbud
- vilken leverantör som tilldelades kontraktet (och organisationsnummer)

- det viktigaste skälet för tilldelningen
- avtalets uppskattade värde
- tidpunkten för kontraktets genomförande eller kontraktets löptid.

Mall för dokumentation

För att underlätta efterlevnaden av dessa riktlinjer kan den som avser att göra en direktupphandling använda den mall förvaltningen tillhandahåller.

Diarieföring och arkivering

För upphandlingar i intervallet 30 000 kronor till och med gränsen för direktupphandling ska diarieföras.

Anbudsfrågan, samtliga anbud, eventuell korrespondens samt avtal ska diarieföras.